

■ Forfatter Nathalie Sarraute bidro til å endre romankunsten ■ Nå

Tropismenes vari

Meningstyranni, lykkepress eller bare de flyktige sinnsstemningene som preger våre liv: Nathalie Sarrautes bøker kunne vært skrevet i dag, mener Elin Beate Tobiassen.

FAKTA

Nathalie Sarraute:

- Fransk forfatter og advokat (1900–1999).
- Sentral i «den franske nyromanen», en gruppe forfattere som på 1950- og 1960-tallet ønsket en formmessig endring av romanen.
- Den første romanen hennes «Tropismer» ble gitt ut i 1939.
- Forfatter Elin Beate Tobiassen er aktuell med boka «Storm i et vannglass: Nøkler til Nathalie Sarrautes forfatter-skap».
- Hun har også oversatt Sarrautes roman «Bruken av ord» fra 1980 til norsk.

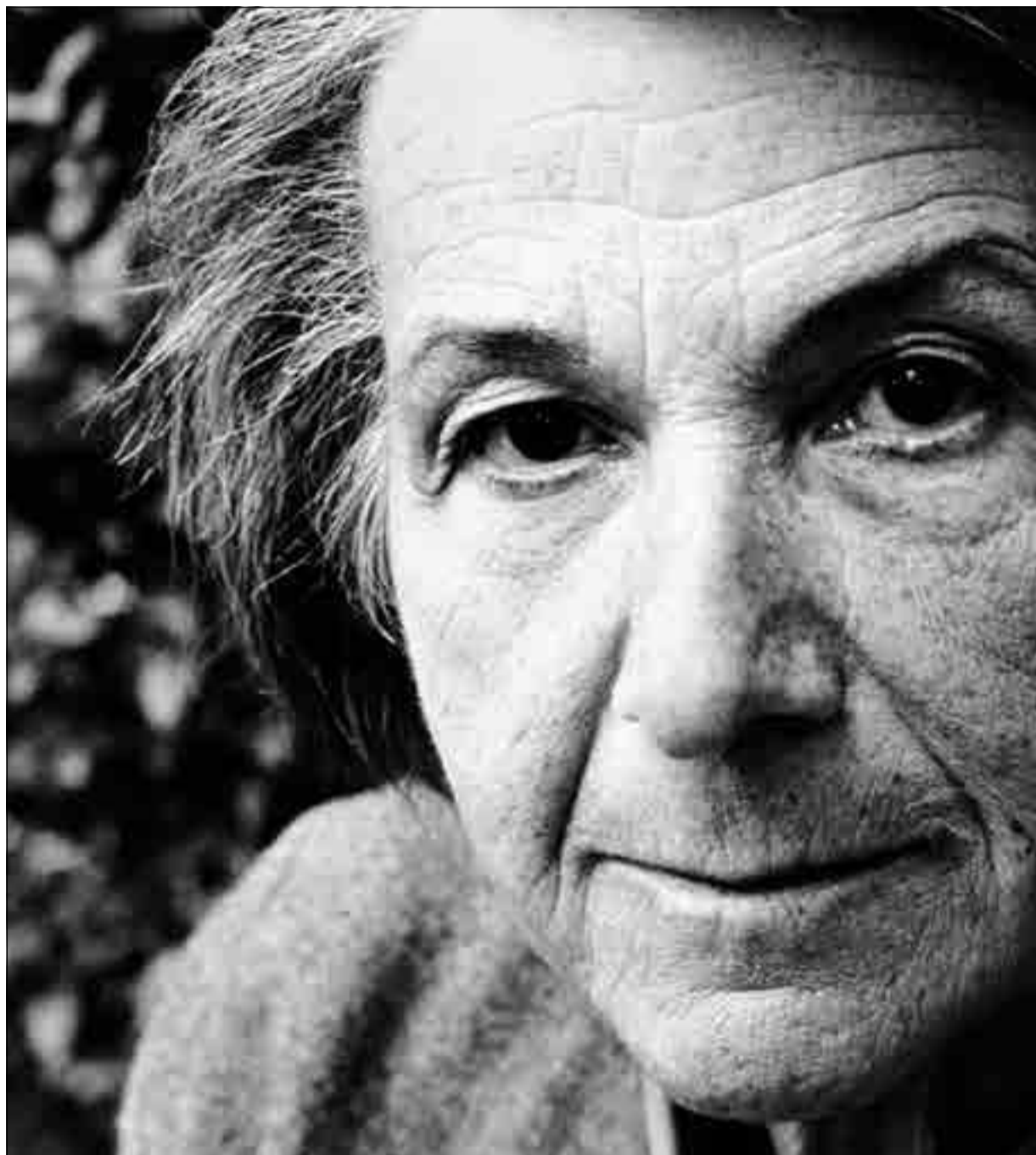
sert seg for Sarraute i flere tiår – nærmere bestemt siden 1960-tallet, da hennes debutbok «Tropismer» samt «Planetariet» ble utgitt på norsk. De dannet grunnlag for en diskusjon om den franske nyromanen.

Den stilnet etter en stund, men da «Barndom» ble gitt ut på norsk i 1980, økte igjen interessen.

– Det er blitt sagt at romankunstens utvikling helt siden 1800-tallet, spesielt siden Gustave Flaubert, har vært en eneste lang bestrebelse på å bryte ned sjangerkonvensjonene. Uansett hva man mener om det, gir det å lese Sarraute et godt innblikk i hvordan romankunsten har endret seg, sier Tobiassen.

Sarraute var opprinnelig russisk, men flyttet til Frankrike med sin far i 1909. Etter å ha studert sosiologi og litteratur, tok hun embetseksamen i juss. Men det var litteraturen som lå hennes hjerte nærmest, og i 1939 debuterte hun som forfatter.

Tobiassen forteller at Sarraute fra 1950-tallet var en sentral del av den franske nyromanen, en nokså heterogen gruppering av forfattere som

Elin Tobiassen

BØKER

Av Sandra Lillebø

– Det er ofte blitt sagt om Nathalie Sarrautes bøker at de er vanskelige, ikke for godstolen. Men selv om de presser oss litt ut av komfortsonen, er de ikke noe man trenger å være akademiker for å ha glede av, sier Elin Beate Tobiassen.

Hun er forfatter og oversetter og har lenge forsket på fransk litteratur, med nettopp Sarraute som en av favorittene. Og heller enn vekt-tall, er det tid og viljen til å lytte som er avgjørende for å forstå tekstene av denne litt aparte, men likevel så sentrale franske forfatteren, mener Tobiassen.

Nå har hun gjort jobben for oss amatører litt enklere ved å skrive boka «Storm i et vannglass», den første helhetlige presentasjonen av Sarrautes forfatterskap for et allment norsk publikum. Samtidig har hun oversatt Sarrautes kortprosasamling «Bruken av ord» fra 1980.

Sentral i nyromanen

Norske forleggere har interes-

hadde til felles et ønske om formmessig endring av romanen. Blant dem finner man navn så ulike som Claude Simon, Marguerite Duras og Alain Robbe-Grillet.

– *Hvorfor var denne formfornyelsen nødvendig?*

– Sarraute mente selv at romanens konvensjoner hindret henne i å nå fram til den menneskelige substansen

hun ville utforske. For henne ville det ikke gi noen mening å skulle beskrive en karakter som gikk på jobb, kom hjem for å spise middag og så videre. Hun ville forske på romanens tyngdepunkt bort fra karakteren og handlingen og til psykologiske fornemmelser i bevissthetens randsoner.

Stormen i vannglasset

Begrepet Sarraute bruker for disse fornemmelsene, er «tropismer» – et begrep hentet fra botanikken og som også ble tittelen på debutboka hennes.

– **I botanikken er en tropisme en reaksjon på en ytre påvirkning, som for eksempel en plante som står i vinduskarmen og strekker seg**

«Det å lese Sarraute gir et godt innblikk i hvordan romankunsten har endret seg»

ELIN BEATE TOBIASSEN

mot sola. Overført til mennesket handler dette ofte om flyktige sanseintrykk, flyktige sinnsbevegelser som vi knapt merker før de er over. Et ord som blir sagt, et tonefall, ytre påvirkninger vi støter på hele tiden, men sjelden har tid til å dvele ved før de er over.

Selvironisk, og bevisst på kritikken som nok kan reises mot en slik type litteratur, beskrev Sarraute sitt eget prosjekt som å prøve å beskrive en storm i et vannglass.

– Med dette snudde Sarraute bruken av ord på hodet. En storm i et vannglass er en dramatisk bølge, like viktig som det som skjer i den store verden. Det er grunnsubstansen i livet vårt. Uten Sarrautes innsats, ville vi ikke sett alt det.

«Bruken av ord», som kom ut i Frankrike i 1980, men som nå foreligger på norsk for første gang, betegner Tobiassen som «en særegen kortprosasamling» hvor forfatteren for første gang henvender seg direkte til leserne for å få dem til å delta i teksten.

LØNNS METODE
Et seminar om Øystein Lønns forfatterskap

TIRSDAG 19. APRIL KL 18
i Gyldendalhuset (Sehesteds gt.4)

Foredrag ved
FINN SKÅRDERUD • HANNA DAHL
KJARTAN FLØGSTAD • IRENE ENGELSTAD
GEIR MØRK • ØYSTEIN LØNN

Gratis inngang

Erik A. Nielsen
Anne Birgitte Rønning
Jørgen Sejersted om
Dorothe Engelbretsdatter
ONSDAG 20.4 KL. 13-15

Nasjonalbiblioteket • Solli plass, Oslo